

FOTO: NINA ANSTEN

FOTO: ISTVAN VIRAG

← MOMENTUM BIENNALE 17 Patricia Piccinini (AU) (1) -

↓ Luis Felipe Ortega, Landscape and Geometry (for PPP), 2017. Bomullstråd, vokset bomullstråd, vulkanske steiner, graffiti. Variabel størrelse. Foto: Istvan Virag. -

FOTO: ISTVAN VIRAG

Sentrum og periferi

Kunstlivet, også her til lands, er så urbant og sentralisert at det er lett å glemme at det noen ganger er god grunn til å rette blikket også mot mindre steder.

← **Kåre Bulie**
Kritiker og spaltist

I D2 skriver han om kunst, populærkultur, arkitektur og design.

DENNE SOMMEREN HAR jeg, i løpet av en og samme uke, satt meg på toget ut av Oslo for å se kunst tre ganger. Jeg kan knapt huske sist noe lignende skjedde – når jeg forlater Oslo for å se kunst, drar jeg som regel enten til en utenlandsk hovedstad eller til en av de større byene i Norge.

Den første søndagen reiste jeg til Moss og Momentum, biennalen for nordisk samtidskunst som i år arrangeres for niende gang. Den påfølgende lørdagen dro jeg til Akershus Kunstsenter på Lillestrøm for å studere arbeidene til meksikanerne Luis Felipe Ortega og Daniela Libertad. Dagen deretter satte jeg kursen mot Vestfossen, et gammelt industristed i Buskerud, som etter årtusenskiftet – på den postindustrielle økonomiens vis – er blitt vertskap for Morten Viskums Kunstlaboratorium. Alle tre stedene ligger under en times togreise fra Oslo – ferden til Lillestrøm tar omtrent like lang tid som en trikketur fra Frogner til Oslo sentrum.

Avstanden oppleves likevel som atskillig lenger. Kunstinstitusjonen, både internasjonalt og i Norge, er dominert av store byer generelt og hovedsteder spesielt. Oslo står, med sin mangfoldige kunstscene, i en særstilling. I Bergen har imidlertid byens kunsthall markert seg nasjonalt, endog internasjonalt, og også i

Kristiansand og Stavanger har gamle kunstforeninger omorganisert seg til kunsthaller og maktet å skape oppmerksomhet om programmet sitt utenfor egen region. De som arbeider med samtidskunst utenfor landets større byer, derimot, er nærmest usynlige for et nasjonalt publikum.

PROVINS. Derfor er det viktig av og til å minne seg selv på at det finnes initiativer på mindre steder med en kvalitet som forsvarer innsatsen det krever å komme seg dit. Sommeren 2017 et et særlig velegnet tidspunkt: Sesongens tre store internasjonale utstillingsbegivenheter – Venezia Biennale, Documenta og Skulptur Projekte Münster – foregår alle på steder som i samtidskunstens verden må kunne kalles utenfor allfarvei.

I Venezias tilfelle er det bare delvis sant, for hele det internasjonale kunstlivet har reist dit minst annenhver sommer gjennom mange tiår. Mellom biennalene er imidlertid den lille byen nord i Italia slett ikke noen viktig destinasjon for samtidskunst, fantastiske historiske verk, et enestående sentrum og flere ambisiøse nye initiativer til tross.

De tyske byene Kassel og Münster er av minimal betydning for kunstlivet annet enn hvert femte år i Kassels tilfelle og hvert

De som arbeider med samtidskunst utenfor landets større byer, derimot, er nærmest usynlige for et nasjonalt publikum

tiende i Münsters. Da blir de til gjengjeld steder hundretusenvis av interesserte besøkere for å se kunst. At reaksjonene ble sterke i «Documenta-Stadt» da årets kurator, Adam Szymczyk, valgte å «dele» gigantutstillingen med metropolen Aten, er derfor hverken vanskelig å forstå eller overraskende.

Den omfattende internasjonale oppmerksomheten byene får hver gang disse utstillingene finner sted, sier noe om at forholdet mellom sentrum og periferi i kunstlivet ikke er like entydig som det kan virke som – og om at det er mulig å skape ambisiøse visningsarenaer på god avstand fra hovedstedene.

ALENE. Slike tanker må ha spilt inn da den første Momentum-utstillingen ble arrangert i Moss i 1998. Siden har det som skulle bli en nordisk biennale for samtidskunst, funnet sted med ujevne mellomrom. Fra 2009 er den imidlertid blitt arrangert i biennalens rytme – annethvert år. Jeg har sett de fem seneste Momentum-utgavene, og hver gang har det

vært turen verd. Årets utstilling fremstår likevel som en av de svakere.

«Alienation» viser verk av kunstnere fra verden over og er satt sammen av fem kuratorer – en fra hvert av de nordiske landene. Et av de fineste verkene i den, Wael Shawkys, er, mye takket være Documenta i 2012, for lengst blitt berømt. I det hele tatt er en rekke arbeider av eldre dato og uten noen klar relevans for de fysiske stedene de nå vises på. Fremmedgjøringstemaet er temmelig generelt, og prosjektet har praktiske problemer: Momentum har lagt opp til at søndagene skal være viktige visningsdager, men den søndagen jeg var der, gikk det ingen buss mellom hovedarenaene, Momentum kunsthall i Moss sentrum og Galleri F15 på Jeløya. Biennalens kart er dessuten uten gatenavn og dermed ikke særlig funksjonelt. I tillegg er de norske katalogtekstene så skjemmaet av dårlig språk og grammatikalske feil at påstanden om at Momentum er Nordens viktigste mønstring av samtidskunst, blir vanskelig å ta på alvor. Hvordan et bredt, lokalt

publikum vil oppleve tekstene, tør jeg ikke engang tenke på.

Moss-prosjektet illustrerer flere av utfordringene det innebærer å legge slike utstillinger til mindre steder. Som vanlig er det begrenset med gjester da jeg er der, slik det er også på Vestfossen. Morten Viskum viser i sommer en samling av nordisk samtidskunst som inneholder mange viktige signaturer, de fleste av dem ganske unge. Samlingens ramme er imidlertid påfallende uklår: Hvem som står bak samlingen den svenske kuratoren Göran Christenson har bygd opp, er ikke kjent. Uvisst er det også hva som skal skje med den – og hvorfor den stilles ut i kunstlaboratoriet.

Møtet på Lillestrøm mellom to generasjoner poetiske konseptkunstnere fra Mexico har jeg stor glede av. Elegante arbeider i en rekke medier har geometri og kropp som ledemotiver. I første etasje må man bevege seg gjennom en omfangsrik Ortega-installasjon som består av tråder og steiner, for å komme frem til resten av verkene. Dem får jeg typisk nok omgås i ensomhet.

De tre utstillingene utgjør en betimelig påminnelse om betydningen av at oppdatert samtidskunst ikke bare skapes, men også vises utenfor storbyene – og om at veien ut av dem er kortere enn man tror. — KÅRE BULIE